

Ferenczfi János

Villanások

József bevette a nyugibogyót. Egyszer, kétszer vagy háromszor – nem tudta biztosan. Annnyira eltompította az antidepresszáns, hogy gyakran nem tudta, megtette-e azt, amit pár perce tett, vagy amit nem tett. Hiszen nem tudta, hogy megtette-e: hogy elzárta-e a gázt, lekapcsolta-e a villanyt, becsukta-e az összes zárat, és hogy begombolta-e nadrágját.

Ma reggel talán nem csak egyszer vette be, mert a szokottnál is émelyítőbb volt az utazás a metróra a Stadionokig. Olyan volt ébren is, mint aki álmodik. S a valóságnak ez az álomszerűsége zavarba ejtő volt. Mégis csak tudatosítania kellett magában, hogy ez nem álom! Ha álmában lezuhan egy nagy gödörbe, legfeljebb összerándul a teste, s verejtékezve, zihálva felébred. De ha az éber álomban esne a gödörbe vagy lépne egy jármű elé, annak a valóságban lennének következményei.

A márciusi reggel verőfényes volt, de a szél csípősen bújt a kigombolt kabát alá. Megborzongott. Összehúzta magát, s mivel a jobbában táskáját vitte a szendvicseivel, a baljával babrálta a gombjait, ahogy a sodró tömegben felment a lépcsőn, ahogy a zöldségesbódkkal szegélyezett széles járdán ment, s ahogy a zebrán átkelt. Kicsit ügyetlen volt ez a babrálás, lassú és szinte eredménytelen. De nyugodt volt. Azok a bogycok megnyugtatták. Semmi sem zaklatta fel. Amikor a busz tegnap elment az orra előtt, akkor megállt, és

azt figyelte, hogyan vonulnak kicsi, vöröshátú bogarak egy repedés mentén, s hogyan változik a színük, ahogy a tavaszi délután fénye fogy. Aztán jött a következő busz, egy kövér nő zihálva félrelökte, és előtte mászott fel körülmenyesen és nyögdecse a jármű lépcsőjén, de ő derűs volt, és vidáman szállt fel a buszra. Akkor is nyugodt volt, amikor a főnöke átpakoltatott vele rengeteg rég elfekvő, ezért poros, koszos árut a raktár egyik végéből a másikba, s akkor sem idegeskedett, amikor a munkaidő végéhez túlzottan közel a főnök kiadta az utasítást, hogy mindent pakoljon vissza. Kicsit tovább maradt, úgy három órával többet. A város felvette az éjszakai arcát, mire hazaindult. De nyugodt volt. Azt figyelte, mennyire más ilyenkor, mint amikor látni szokta. Persze télen már akkor is ilyen sötét van, amikor hazafelé tart. De ez a tavaszi sötét más, mint a téli. És más a sötétben a városi fények ragyogása. Más volt még a fények visszatükröződése is a helyenként nedves aszfaltról. Ez olyan tavaszi csillogás volt. Kicsit borzongató volt a szellő, de a lámpák fénye nem csupasz ágak szélben táncoló sziluettjét rajzolta a járdára, hanem lombosodni kezdő gallyakét.

Csípős volt a szél most is. Csípősebb, mint azon az estén. A reggel ilyenkor még gyakran szigorú. A kemény tárgyak ilyenkor még keményebbek, mert a kéken didergő kéz számára minden

odaütődés fájdalmasabb, mint kellemes időben.

Nincs mit tenni. Ezen a széles, széles úton kell villamosra szállnia. Ezen a széles úton kell a sűrű tömegben át-sodródnia a sínekkal határolt járdaszígre. Ott kell, az émelyítő tömegben a döcögve közeledő, fémesen csattogó villamost megvárnia. S onnan kell továbbutaznia, gyakran úgy összezsúfolódva a sok-sok ellenséges, idegen emberrel, hogy sóhajtani is csak úgy tud, ha a mellkasa kitérülésének megfelelően odébb taszítja a körülötte állókat. Fojtogató. Aki lélegezni akar, annak másoktól kell elvennie a helyet – a pusztá levegőért –, hogy élhessen.

A legembertelenebb zsúfoltság mindig ott volt, ahol a legtöbb ember zsúfolódott össze: az első kocsiban. Mert a bamba tömeg – mint ha mindenki bebogyózott volna – kábán átgázolt a zebrán, aztán kábán megállt mindenki az első olyan foltján a járdaszígnak, amelyen nem volt másik két cipő. Mindenki a megálló elején zsúfolódott össze, hogy aztán az első kocsiba akarjanak felszállni mindannyian, annak is az első ajtaján, és mind egyszerre, mind elsőként. Ez az a tömeg, amely bárkit agyontapos, ha sietni kell, s aztán senki sem bűnös a szegény hullán kívül. Miért feküdt a földre az a barom?

Irány a megálló vége! József nem akart ebben a kába tülekedésben részt venni. Túlzottan kába volt hozzá. Mert a bogyók. Egyszer vagy kétszer, vagy... ki tudja. Irány inkább hátra, a harmadik kocsi végéhez. Ott feleannyi ember akar egységnyi idő alatt feljutni. Még az is megesik, hogy szabad ülőhelyet talál. Az első kocsiban is vannak szabad ülőhelyek, mert a bamba tömeg a kocsiban is épp oly bambán áll meg felszállás

után, ahogy a megálló járdaszíge tette. Átgázolnak egymáson, s aztán, ki-ki ahogy feljutott, megáll az első talpalatnyi helyen, ahol nincs másik két cipő – vagy néha az sem számít. Így aztán mindig van bosszantóan közel egy-két szabad hely, amit nem lehet megközelíteni ezektől a bebogyózott, ködvágó tekintetű erőgépektől. Mert ezek ölni tudnak, ha egy fél lépésnyit el kell mozdulnia egy másik ember kényelméért. Hát azok a helyek ott, az első kocsiban szabadon maradnak.

Ezen is elmélázott, hogy ahol többen utaznak állva, ott mindig több szabad ülőhely marad, mert nem szabad megközelíteni őket, mert a helyi hatalmak – minél hülyébbek, annál hatalmasabban – ezt nem teszik lehetővé. Ők a törvény. József arra gondolt, így működik a társadalom nagyban is: a hülyék lesznek hatalmasok, hogy az értelmes embereket eltapossák. De értelmes dolog-e a gondolkodás? Nem okosabb-e hülyének lenni? A hülyék okosabbak, mert nem ártanak maguknak a gondolkodással. József ezért is szedte a bogyókat: mert rájött, hogy ebben a mindenevő kondában ő a táplálék, a préda, akinek sokan árthatnak, pusztaszórakozásból.

A felesége tizenegy éven át nem szerette – vagy talán sohasem –, de remélte, hogy valaha azért egy kicsit legalább mégis. A gyerekei látták, hogy papucs alatt van. Nem tudott nekik nemet mondani. A felesége folyton korholta, hogy mindent megenged. Mert persze tőle kérték azt, amit amaz nem engedett volna. Őt szerették, de még nem tisztelték. Az anyjukat tisztelték, de már... vagy ki tudja.

Persze elvált. Eladósodott. A munkahelyéről kirúgták. A hivatalban

tologatták az aktáit, aztán elutasították. Hétfőn még közölték, hogy ma már nincs sorszám. Kedden azt, hogy még kell egy igazolás. Egy sokadik. Csütörtökön azt, hogy aznap ilyen ügyekben nincs félfogadás. Péntekre ott volt a levél: nem volt kellően együttműködő, helye nincs, körbélyegző.

A doki jó fej volt. Adyt kedvelte, s szívesen vette, hogy a páciensei meghallgassák. A dokit sokan meghallgatták, egyébként meg Adyt olvasott. S a szobájában, a könyvespolcon olyan rendetlenül voltak egymás mellett regények, szakmai és jogi könyvek, verseskötetek, hogy abban volt valami szeretetre méltó. Talán csak ez kellene, hogy valakinek elmondhassuk, ahogy a doki folyton el is mondja.

A doki legutóbb szórakozott volt. Kérdezte, hogy hat a gyógyszer. József mondta, hogy kicsit talán csökkenteni kellene az adagot, mert még elalszik egyszer egy úttest közepén. És ha netán valami lenne, hát nem menne, mert az bezzeg folyton alszik. De a doki már másra figyelt, s magasabb hatóanyag-tartalmúra váltott. József azóta gyakorlatilag impotens volt, a reggeli teendőkről pedig – gáz, kulcs, bérlet zsebbe, bezár kétszer – kis listája volt. Több kis listája volt, mert gyakran elfelejtette, hova is tette. Így hát egyszer az irodán csinált tíz fénymásolatot, hármat fölszúrta a kis üzenőablájára, amin önmagának üzent. Egyet az ajtóra ragasztott, s minden kabátja zsebében volt egy. Esténként beletette a reggel felvenni szándékozott nadrágja zsebébe. Az inge zsebébe is. Körbevette magát a kis listákkal, amiken az is föl volt írva, hogy este tegyen egy listát a reggel felvenni szándékozott nadrágja zsebébe. Az inge zsebébe is... Amíg

végigment a listán, nem felejtette el, hogy végig kell mennie a listán. Sőt azt sem, hogy kell lista. A biztosíték arra, hogy holnap is lesz lista, mindig csak az volt, hogy ma végigmegy rajta. Listától listáig tartott az élet. Minden egyszerű volt: amíg a lista nem vezett el, József sem vezett el. Lista nélkül azonban sok gyötrelmes gondolkodás kellett ahhoz, hogy rájöjjön, mi a teendő. Ezért a listából mindig mindenütt volt tartalék. A munkahelyén is, ahol vacak munkát végzett a főnöke öröme-re és a munkatársai mulatságára.

Ő nyugodt maradt. Csak gondolkodott, elemzett, következtetett. Mint a vad, amely már tudja, hogy nincs menekvés, de mielőtt a ragadozó végleg lecsap, még kiélvezi, hogy végig tudja gondolni mindazt, ami történik. József így képzelte el. Persze azt is ezerszer végiggondolta, hogy valójában nem tudhatjuk, hogyan is gondolkodnak az állatok. Mert az ember gondolkodás közben is szavakba önti a gondolatokat. Ezért is tudja leírni a listát, aminek a pontjait kigondolta. De az állatoknak nincsenek szavaik. Legalábbis nem olyanok, mint az emberi szavak. De hiszen az állatok is kommunikálnak egymással. Beszélnek a maguk módján. Beszélnek a madarak, a cetek, a kutyák, a macskák. Mégiscsak van tehát madárnyelv, delfin- és bálnanyelv, kutyanyelv, macskanyelv. Persze, az a csokiféle...

József néha azon gondolkodott, hogy vajon gyorsan gondolkodik vagy lassan jár. Mert mindezt végiggondolta, míg a megálló végigsétált. S akkor nagy zúgásra és erős fényvillanásokra lett figyelmes. A Sportcsarnok fölött száguldott el egy keccses, nagy repülőgép, amelyet két kisebb üldözött. Az

üldözők olyanok voltak, mit azok a vadászrepülő, amiket a filmekben lát az ember. F-akárhányasok. Kicsit barnásra fakult fémburkolattal, mennydörgő turbinával. Nem is gondolná az ember, hogy mekkorák ezek a dögök!

De az üldözött még nagyobb. Mint egy bombázó! József egészen biztos volt abban, hogy ezek katonai gépek, bár fogalma sem volt róla, hogy miért is olyan biztos ebben. Majd később végiggondolja, hogy milyen apró jelek vezették erre a következtetésre.

József imádta a repülést, habár sohasem volt rá pénze. Ő földi repülő volt: elolvasta a könyveket, megnézte a filmeket, bújt a internetet. De gyönyörű kobra! És egy ilyen hatalmas madárral!

A bombázó úgy ágaskodott fel, mint ha állon rúgták volna. Vízszintes repülésből villámgyorsan fordult függőlegesbe, s úgy tűnt, néhány másodpercig határozottan gyorsul így, egyenesen az ég felé törve is. A kis, azaz nem is kicsi, csak kisebb üldözők pár másodpercre hátrányba kerültek. Váratlan lehetett számukra a hihetetlenül gyors manőver. Elsuhantak az égre törő gép alatt, hogy aztán visszafordulva keressék újra az üldözés szögét. De mielőtt eldönthették volna, mi is legyen a következő manőver, a nagy gépből két ovális, csillogó fémtárgy lövellt ki. Olyanok voltak, mint a légi akna, amellyel a radarokat zavarták össze valaha, amikor a gépeket nem tudták más módon láthatatlanná tenni. Az akna mindössze talán két másodpercig zuhantak könnyedén, szinte lassan ebben a nagy légi nyüzsgésben, mikor is hatalmas kettős villanásban tűntek el, s a villanásokban eltűntettek mindent. Két villanás egy másodpercen belül.

Amikor József végre újra látott, a gépek nem voltak az égen. Ide-oda forgott a várakozó emberek között, akik melán csak az érkező villamost nézték, pedig az még a kereszteződésen túl várakozott a szabad jelzésre. József nem értette, hogy miért hagy mindenkit hidegen ennek a három gyönyörű gépnek a tánca, ami talán halálos tánc, mert lehet, hogy ez gyakorlat, de az is lehet, hogy azok ott fent valódi ellenségek, s akkor a tánc vége halál, mert az ügyesebb végül lelövi azt, aki hibázott.

A villamos állt. A forgalmi lámpák váltottak. A forgalom a keresztező úton is megállt. Egyszerre csönd lett. S József meghallotta egy zuhanó gép zúgását. Topogva fordult körbe, míg meglátta, szinte a villamos fölött, csak nagyon magasan, a zuhanó gépet. Először csak egy sötét pont volt az égen. Aztán lassan formája lett. Sérült volt az egyik szárnya. Ettől forogni kezdett, de néha billegve stabilizálódott kicsit a zuhanása. Olykor úgy tűnt, a házakra zuhan majd, de ilyenkor mindig változott az iránya, s a legszeleesebb szabad térség felé tartott – a megálló felé.

A felső vezeték kábelei elszakadtak, ahogy a csonka géptest nekik ütközött. A kábelvégek sziszegő kígyókként, szikrázva táncoltak az aszfalton, mintha maguk lennének az elektromosság. Az F-akárhányas pedig az aszfaltnak csapódott, a fém elgörbült, a pilótakabin üvege elől betört, a felső rész lerepült, mint katapultálás előtt. A gép csikorogva, forogva csúszott, aztán megállt. Végül nem a megállóra zuhant, hanem a kereszteződés és a megálló közötti részre, ahol fut egy harmadik sínpár is, hogy a villamosok visszafordulhassanak, ha a vonal erre vagy arra nem járható végig. Itt

Szódemeter

Szódemeter

állt meg a gép, elborítva törmelékkel mindhárom sínpárt. S az emberek csak álltak ott, s a villamost nézték mélán. S a villamos megindult, s jött fémesen csattogva, egyenesen és gyorsulva a roncs felé – bólogatott is, ahogy a megsüllyedt pálya hullámossága hatott a járműre.

József rohant. A pilóta talán még él! Hiszen nem robbant fel a gép, és biztos volt, hogy valaki irányította a zuhanást. De senki más nem mozdult, csak a villamos jött egyre gyorsabban. A villamos nekiütközött a gép összetört farkának, amitől az fordult még egyet, s most már a használaton kívüli vágányon volt szinte teljes terjedelmében. A villamos nem is lassított. Beállt a megállóba, ahol a sok bebogyózott ember egymást taposva feltolakodott a kocsiába, az ide érkező utasok egy része sikeresen leszállt – mások majd visszajönnek egy másik villamossal –, aztán az ajtók fölötti sárga lámpák vibrálva világítani kezdtek, az indításjelző szólt, mint egy rekedt szilveszteri duda, a kilenc ajtó bezárult, és a villamos elindult a következő széles keresztveződésen át a következő megállóig, ahol a bogyósok egy része kábán leszáll, hogy helyükbe más kába bogyósok tolakodhassanak.

József ezzel nem törődött. Nem volt a listán, de mégis tudta, hogy itt talán életveszélyben van valaki – vagy akár két ember is –, s hogy erről meg kell győződnie, és segítenie kell, ahogy az adott helyzetben lehetséges.

A fém forró volt. Szinte fájdalmas volt megérinteni. De a törzs aljából kinyúló szárny csonkján mégis felkapaszkodott a pilótafülkéhez, hogy benézessen a gépbe. A kezét felsebezte valami üvegszilánk, a tenyere vérzett, de nem törődött ezzel. Egy kicsit persze

vigyázott, hogy a ruháját ne szennyezze be a vérrel, de az nem zavarta, hogy a fémtesten lévő koromhoz ér a kabátja.

A hátsó utas ájult volt, de élt. Nyilvánvalóan lélegzett. Az elől ülő magánál volt, de láthatóan fájdalmi voltak. József nagyon kicsinek érezte magát, de a baljával erősen megkapaszkodott, a jobbával pedig megfogta a katona vállát.

A táska! Hol lehet a táska? Nyilván eldobta, amikor futni kezdett a bajba jutott felé. A táskáját talán elgázolta a villamos, talán a kerekek borzalmasan kilapították a szendvicseket, s a roncsolt tósztkenyérszeletek közül kiömlött, mint a vér, a majonéz. Ragacsosan, mindenhez tapadva, lemoshatatlanul. De Józsefet most az érdekelte, hogy ez az ember vérzik-e. Hogy él-e egyáltalán.

Megrázta. Az felnézett.

– My name is Major Joe Little. Officer in the US Navy. Where am I? (*A nevem Joe Little őrnagy. Az Egyesült Államok tengerészetének tisztje. Hol vagyok?*)

Ja, hogy az amerikaiak angolul beszélnek! Hogy ezeknek még saját nyelvük sincs! Persze így könnyű bárhová elrepülni a világban. Hát József is elővette kicsi angol tudását:

– Hey, my friend! This is Budapest. Hungary, Europe... (*Hé, barátom! Ez Budapest. Magyarország, Európa...*)

– Not in the Middle East? (*Nem a Közel-Kelet?*)

– No, not! This is Europe, Hungary, Budapest. (*Nem, nem! Európa, Magyarország, Budapest.*)

– Budapest?

– Yes! (*Igen.*)

– What date is it today? (*Milyen nap van ma?*)

– Twenty fifteen, tenth of march, morning. (2025. március 10., reggel.)

– Twenty fifteen? (2025?)

– Yes. Tuesday. (Igen. Kedd.)

– Oh, my Dear! (Ó, atyám!)

– Are you okay? Are you hurt? (Rendben van? Megsebesült?)

– I think, the ribs. It hurts so much. (Azt hiszem, a bordáim. Nagyon fáj.)

Azzal a katona elájult. Előrebukott a feje, az izmai ernyedté váltak, s amenynyire látni lehetett, az arca békés volt, mintha csak álmodna. De akkor megszólalt a rádió:

– Delta Foxtrot Charlie, one hundred four! Report the position! (DFC-104-es! Jelentse a helyzetét!)

– Hey! My name is József Kis. Joe Little, from Hungary! (Hé, itt Kis József, Magyarországról!)

– What? Repeat! (Mi? Ismétlje!)

– My name is Joe Little, from Hungary! (Kiss József vagyok Magyarországról!)

– Not from the Middle East? (Nem a Közel-Keletről?)

– Oh, not. It is Europe, Hungary, Budapest! (Ó, nem. Ez Európa, Magyarország, Budapest.)

– What? Hungry? (Mi? Éhes?)

– Oh, not! Not hungry, but Hungary! (Ó, nem. Nem éhes, hanem Magyarország!)

– Where the hell is it? (Az hol a pokolban van?)

– In Central Europe... (Közép-Európában...)

– What date is it today? (Milyen nap van ma?)

– Twenty fifteen, tenth of march, morning. Tuesday. (2025. március 10., reggel. Kedd.)

– Twenty fifteen? (2025?)

– Yes! Why? What date is it today there? (Igen! Miért? Ott milyen nap van?)

A hang bambán válaszolt:

– Nineteen ninety-one, february twentys... (1991. február huszon...) – ekkor egy távoli hang hallatszott, amint őrjögve ordít a rádiózó katonára:

– You bastard! This is top secret The most classified project! Bring the boys back home! And shut the fuck up! (Maga gazember! Ez szigorúan titkos. A legtitkosabb terv. Hozza haza a fiúkat! És kib...ul fogja be!)

Mire a válasz:

– I'm sorry! I have to talk. This is a civilian. In twenty fifteen. (Sajnálom. Muszáj beszélnem. Itt egy civil. 2025-ben.)

– Twenty fifteen? (2025?)

– Yes. He said. (Igen. Ezt mondta.)

– I thought, only in space. Is it possible? In the time also? I call the President! No, he's a buffon. No! He's more powerfull! I call Colin Powell! Bring them back! (Azt hittem, csak térben. Lehetséges? Az időben is? Felhívom az elnököt! Nem, az egy bohóc. Nem! Nála sokkal hatalmasabb. Felhívom Colin Powell! Hozza haza őket!)

Trolival érkeztem a Stadionhoz. Metróra akartam szállni. Amikor a jármű befordult a Hungária körútra, nagy villanást vagy gyors villanásokat láttam. Nem is tudom. Méregerős volt az a reggeli kávé. Főleg a második. Aztán egy ismerős alakot láttam a villamosúton között. Csak hátulról láttam, de mégis meggyőződésem volt, hogy valahonnan ismerem. Szürke kabátján feketés foltok voltak, mintha valami korommal szennyezett felülethez ért volna óvatlanul.

A troli megállt pár másodpercre a forgalom miatt, aztán lassan tovább haladt. Az az ismerős emberke meg elindult egyenesen a túloldal felé, nem törődve a rohanó járművekkel. Talán egyetlen volt a troli ablaka. Egy pillanatra olyan volt, mintha a tévé képe szétesni készülne. Mintha el-el tűnt volna a kép... Majd összeestem, amikor jött az nagy zöld kamion. Azt hittem, egyenesen eltiporja. Vártam a fékek csikorgását. De nem fékezett. Robogott tovább, és a kis emberke sértetlenül átért a túloldalra. Megállt, és kotorászni kezdett a zsebeiben, mintha csak a kulcsait keresné vagy egy cédulát. Aztán a troli tovább haladt, a síneken villamosok jöttek mindkét irányból. Már nem láthattam.

Tudni szerettem volna, ki ez a fickó. Munkatárs lehetett egy régi munkahelyről? Vagy diákok voltunk

együtt? Netán együtt hordtuk az anyagbórt?

Leszálltam, s nem törődve a céloommal, izgatottan rohantam visszafelé. Volt ott egy zebra. Ez volt a legrövidebb út arra, amerre a kis emberke ment. Rohantam. Nem is tudom, miért.

A sínek között olajos foltok voltak az aszfalton, néhány apró fémdarab, olajos sárral szennyezettek, s egy kis benzinszag. De ez kevésbé érdekelt. Én bezzeg nem tudtam átmenni a piroson! Ki kellett várnom újra a zöldet, s átfutottam. Innen azonban nem tudtam, hogy merre. Legalább három irány jöhetett szóba. S hiába igyekeztem mindenkit szemügyre venni, aki látható távolságban arra járt, többé nem láttam azt a bekormolt kabátot. Csak még egyszer azt a kettős villanást...

Ideje csökkentenem a kávé mennyiségét.

Szódemeter

Szódemeter